

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Ndc/24/2023
Identifikačné číslo spisu:	1522204592
Dátum vydania rozhodnutia:	12.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1522204592.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletú T. R., narodenú XX. F. XXXX, A., G. XX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, dieťa matky V. W. R., narodenej XX. P.Í. XXXX, A., G. XX a otca Q. R., narodeného XX. F. XXXX, A., A. XX, o zníženie výživného, vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 13CoP/16/2023, o nesúhlase s postúpením vecí, takto

rozhodol:

Na prejednanie a rozhodnutie veci vedenej na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 13CoP/16/2023 j e p r í s l u š n ý Krajský súd v Trnave.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave predložil dňa 22. júna 2023 vec vedenú na tomto súde pod sp. zn. 13CoP/16/2023 podľa § 6 ods. 2 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o príslušnosti z dôvodu nesúhlasu s postúpením mu veci Krajským súdom v Bratislave, ktorý vyslovil svoju funkčnú a kauzálnu nepríslušnosť konať a rozhodovať vo veci.

1.1. Na odôvodnenie nesúhlasu s postúpením veci Krajský súd v Trnave uviedol, že podľa Krajského súdu v Bratislave je na konanie o odvolaní s účinnosťou od 01. júna 2023 vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti CMP príslušný Krajský súd v Trnave, a to vzhľadom na absenciu ustanovení o kauzálnej a funkčnej príslušnosti v prechodných ustanoveniach § 369b CMP (správne má byť § 396b CMP, pozn. najvyššieho súdu). Podľa gestora súdnej reformy - Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky však v daných prípadoch nedochádza k zmene kauzálnej príslušnosti, ale k jej zavedeniu. Pri prijímaní zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (ďalej len „zákon č. 150/2022 Z. z.“) sa tvorca novej úpravy rozhodol zakomponovať do prechodných ustanovení výnimku zo zásady okamžitej uplatniteľnosti. Ide o ustanovenie § 396b CMP s názvom „Prechodné ustanovenie k úpravám účinným od 01. júna 2023“, ktoré podľa Krajského súdu v Trnave nevyhnutne zahŕňa nielen prvoinštančné konania, ale aj odvolacie konania. Ak teda ustanovenie § 396b CMP hovorí, že konanie treba „dokončiť“ na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023“, táto jeho časť nie je ničím iným než normatívnym príkazom, ako postupovať v „konaniach začatých a právoplatne

neskončených do 31. mája 2023“. Argument, že § 396b CMP neupravuje otázku príslušnosti krajského súdu na konanie o odvolaní, je prejavom nepochopenia vecnej pôsobnosti § 396b CMP.

1.2. Ďalej argumentoval, že výnimka z okamžitej uplatniteľnosti novej procesnoprávnej úpravy sa použije vtedy, ak sa konanie začalo nie na vecne a miestne nepríslušnom súde, ale na vecne a miestne príslušnom súde. Pokiaľ bolo odvolanie podané na vecne nepríslušnom súde, bude o ňom konať súd vecne príslušný podľa predpisov účinných od 1. júna 2023, a to napriek tomu, že odvolanie bolo podané ešte pred účinnosťou novely, teda pred 31. májom 2023. Rovnako to platí pre miestne nepríslušné sudy. Túto podmienku preto nemožno vykladať tak, že krajský súd nie je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie o odvolaní, ale treba k nej pristupovať z toho hľadiska, že odvolacie konanie tvorí spolu s prvoinštančným konaním jeden celok. Inak by predsa ani „nový“ krajský súd nebol vecne a miestne príslušný na dokončenie konania. Názor, že odvolacie konanie treba dokončiť na krajskom súde príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 zodpovedá aj zásade perpetuatio fori [§ 36 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“)]. Poukázal aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 15. novembra 2018 sp. zn. IV. ÚS 333/2018-27, podľa ktorého je v rozpore so zárukami vyplývajúcimi zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd pristupovať k aplikácii prechodných ustanovení izolovane a nerešpektovať požiadavku systematického výkladu právneho predpisu. V danom prípade zároveň nie je naplnená časť vety za bodkočiarkou ustanovenia § 396b CMP: „...; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.“ K prechodu súdnictva došlo v prípadoch ustanovených „podľa osobitného predpisu“, a to v prípade prechodu súdnictva na mestské sudy, v prípade zaniknutých okresných súdov, resp. vo vzťahu medzi doterajšími krajskými súdmi a novovznikajúcimi správnymi súdmi. Krajský súd v Bratislave nezanikol a zachoval si svoju funkčnú príslušnosť odvolacieho súdu. Aj podľa dôvodovej správy k zákonu č. 150/2022 Z. z. sa má vo všeobecnosti uplatňovať pravidlo, podľa ktorého výkon súdnictva má prechádzať iba zo zanikajúcich súdov na nástupnícke sudy. V prípade, ak nedochádza k prechodu výkonu súdnictva, sa má uplatňovať pravidlo, podľa ktorého „staré“ veci dokončí doterajší súd, pričom nový nápad už smeruje na nový súd.

1.3. Krajský súd v Trnave dôvodil, že účel zákona sa vykladá s prihliadnutím na všetky jeho ustanovenia, vrátane tých prechodných. Pokiaľ zákonodarcu zahrnul do novej právnej úpravy prechodné ustanovenia, je logické, že účel zákona ako celku nemienil dosiahnuť „zo dňa na deň“. Bezvýnimčné a okamžité zmeny sú namieste v prípade mimoriadnych udalostí, keď sa do ohrozenia dostávajú životy a zdravie ľudí alebo vzniká nebezpečenstvo veľkých hospodárskych škôd (napríklad COVID-19), čo zjavne nie je tento prípad. Je dôležité, že § 396b CMP nerobí rozdiely v tom, v akej fáze sa konanie nachádza, preto ho treba vykladať jednotne. Zjavne teda nebude v súlade so zásadou rýchlosti a plynulosti konania spor postúpiť v situácii, keď sa doterajší sudca alebo senát už s vecou oboznámili, keď sa konanie na doterajšom súde nachádza vo fáze dokazovania alebo ak doterajší súd vo veci vykonal už niekoľko pojednávaní. Dodal, že aj na doterajších súdoch sa nachádzajú sudcovia, ktorí v týchto konaniach konali a rozhodovali. Navyše, zo zákona č. 150/2022 Z. z., ale ani z iných predpisov nevyplýva, že by zásada rýchlosti a plynulosti konania mala byť nadradená zásade perpetuatio fori a zásade zákonného sudcu. Názor, ktorý uznáva uprednostnenie zásady perpetuatio fori a zachovania zákonného sudcu v prvoinštančnom konaní, ale popiera rovnaké uplatnenie týchto zásad v konaní len preto, že sa dostalo do štádia odvolania, sa vymyká nielen akejkolvek logike, ale je aj nezlučiteľný s jazykovým, systematickým, historickým a teleologickým výkladom ustanovenia § 396b CMP.

1.4. Na základe uvedeného Krajský súd v Trnave dospel k záveru, že § 396b CMP treba vykladať v tom zmysle, že konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vydanému okresným súdom v obvode Krajského súdu v Bratislave, ktoré sa začalo a právoplatne neskončilo do 31. mája 2023, dokončí Krajský súd v Bratislave.

2. Najvyšší súd, ktorý je ako súd spoločne nadriadený Krajskému súdu v Trnave a Krajskému súdu v Bratislave podľa § 6 ods. 2 CMP príslušný na rozhodnutie o príslušnosti, posúdil dôvodnosť nesúhlasu s postúpením veci a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Trnave s postúpením veci nie je dôvodný.

3. Podľa § 5 CMP súd aj bez námietky skúma príslušnosť počas celého konania.

4. Podľa § 6 ods. 1 a 2 CMP ak súd zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi vec príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom účastníkov. Ak súd, ktorému bola vec postúpená, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

5. Podľa § 3 ods. 5 písm. b) CMP na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Bratislave a Krajského súdu v Nitre je príslušný Krajský súd v Trnave.

6. Podľa § 396b CMP konania začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončia na súdoch vecne a miestne príslušných podľa predpisov účinných do 31. mája 2023; to neplatí, ak podľa osobitného predpisu výkon súdnictva prechádza z vecne a miestne príslušného súdu na iný súd.

7. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

8. Podľa § 36 ods. 2 CSP príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania; takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

9. Z obsahu spisu vyplýva, že v prejednávanej veci rozhodol bývalý Okresný súd Bratislava V rozsudkom zo 16. novembra 2022 č. k. 69P/52/2022-22. Voči tomuto rozsudku bolo podané odvolanie a vec bola predložená Krajskému súdu v Bratislave ako súdu odvolaciemu, ktorý vo veci nerozhodol a po 01. júni 2023 postúpil vec na rozhodnutie Krajskému súdu v Trnave ako súdu funkčne a kauzálné príslušnému podľa § 3 ods. 5 písm. b) CMP (č. I. 42 spisu).

10. Ustanovenie § 396b CMP predstavuje procesné ustanovenie intertemporálnej povahy, ktorým sa určuje režim dočasného, prechodného (intertemporálneho) spolupôsobenia skoršej a neskoršej právnej úpravy; teda vzájomný vzťah týchto úprav. Nosným pojmovým znakom procesnej intertemporality je princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy na všetky konania prebiehajúce na súde a začaté podľa doterajších (zrušených) predpisov. Účelom princípu okamžitej aplikovateľnosti nových procesných noriem, teda použiteľnosti nových procesných ustanovení na konania začaté a prebiehajúce podľa doterajšej právnej úpravy, je zabezpečiť taký procesný priebeh jednotlivých konaní, ktorý nepripúšťa alternatívne a v dôsledku toho sporné výklady pre časovú pôsobnosť príslušných predpisov alebo ich jednotlivých ustanovení (m. m. nález ústavného súdu z 22. októbra 2014 sp. zn. PL. ÚS 107/2011, uznesenie z 12. apríla 2018 sp. zn. II. ÚS 185/2018, uznesenie z 22. septembra 2020 sp. zn. III. ÚS 349/2020, nález z 8. februára 2023 sp. zn. II. ÚS 451/2022).

11. Princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej úpravy je procesnému právu natoľko imanentný, že sa nemusí explicitne vyjadrovať v prechodných ustanoveniach procesnej úpravy - platí aj bez toho, aby bol vyjadrený (porov. Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, 1064 - 1072 s.).

12. Ustanovenie § 396b CMP je výnimkou z princípu okamžitej aplikovateľnosti novej procesnoprávnej úpravy CMP v znení účinnom od 01. júna 2023 a vzťahuje sa výlučne na konania začaté a právoplatne neskončené na súdoch vecne a miestne príslušných.

13. Príslušnosť súdu na konanie o odvolaní, t. j. na konanie v druhej inštancii, sa označuje ako funkčná príslušnosť; podľa § 2 ods. 1 CMP v spojení s § 34 CSP v znení účinnom do 31. mája 2023, o odvolaní rozhoduje krajský súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

14. Pokiaľ teda na konanie o odvolaní podľa predpisov účinných do 31. mája 2023 bol funkčne príslušný

Krajský súd v Bratislave, zatiaľ čo s účinnosťou od 1. júna 2023 je na konanie o odvolaní v zmysle § 3 ods. 5 písm. b) CMP funkčne príslušný Krajský súd v Trnave a súčasne § 396b CMP ako intertemporálne ustanovenie explicitne neupravilo, že konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 sa dokončí na súde funkčne príslušnom podľa predpisov účinných do 31. mája 2023, potom so zreteľom na princíp okamžitej aplikovateľnosti novej procesnej právnej úpravy, je na konanie o odvolaní začaté a právoplatne neskončené do 31. mája 2023 funkčne príslušný Krajský súd v Trnave.

15. Najvyšší súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že uvedený názor je v súlade i s názorom vysloveným v náleze ústavného súdu z 27. júna 2023 sp. zn. IV. ÚS 257/2023 (ods. 75 až 77), ktorý konštatoval, že počas konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa došlo k zmene § 3 ods. 5 písm. a) CMP a poukázal i na § 396b CMP. Keďže ústavný súd vrátil vec na nové rozhodnutie o odvolaní, vychádzajúc z princípu okamžitej aplikability procesných noriem, dospel k záveru, že na rozhodovanie o odvolaní v návratových konaniach je už funkčne príslušný Krajský súd v Žiline (v danej veci išlo o rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici, pozn.).

16. Zároveň najvyšší súd považuje za potrebné poukázať aj na zachovanie plynulosti a rýchlosti konania a v neposlednom rade na zachovanie jedného zo základných cieľov súdnej reformy, ktorým je špecializácia súdov a sudcov.

17. Pre úplnosť najvyšší súd uvádza, že týmto nedochádza k porušeniu základného práva na zákonného sudcu (§ 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a ani k porušeniu základnej procesnoprávnej zásady tzv. perpetuatio fori, spočívajúcej v trvaní príslušnosti.

18. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené konštatuje, že nesúhlas Krajského súdu v Trnave s postúpením mu veci Krajským súdom v Bratislave nie je dôvodný, a preto rozhodol tak, ako vyplýva z výroku tohto uznesenia.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.